

IZVJEŠTAJ

Monitoring medija - izvještavanje o ranjivim grupama

Podrška medijskim slobodama i novinarskim standardima

IZVJEŠTAJ ZA AVGUST

Podgorica, septembar 2021.

Norwegian Embassy
Belgrade

B | T | D

The Balkan Trust
for Democracy

A PROJECT OF THE GERMAN MARSHALL FUND

I UVOD

Građanska alijansa, u saradnji sa Sindikatom medija Crne Gore, sprovodi monitoring online medija o izvještavanju o ranjivim grupama, za potrebe projekta „Podrška medijskim slobodama i novinarskim standardima“.

Realizaciju projekta je finansijski podržala ambasada Kraljevine Norveške u Beogradu.

Na projektu su angažovani monitori: Milan Radović, Zoran Vujičić, Amina Murić i Mehdina Kašić Šutković. Podršku su nam pružile i kolege iz Sindikata medija.

Projekat „Podrška medijskim slobodama i novinarskim standardima“ je obuhvatio praćenje tekstova o ranjivim kategorijama, registrovanje govora mržnje u tekstovima ili komentarima, kao i objavu lažnih vijesti.

Tekstovi koje je Građanska alijansa pratila se odnose na ranjive grupe u koje spadaju migranti, LGBTQ, osobe sa invaliditetom, žene, Romi i ostali manjinski narodi. Posebna pažnja je bila na komentarima kako bi se uočile reakcije koje mogu biti problematične sa stanovišta odnosa prema svima onima koje obuhvatamo pod kategorijom „ranjive grupe“.

Građanska alijansa je pratila sledeće portale: RTCG, Vijesti, CDM, Portal Analitika, Fos Media, Portal Herceg Novi, Radio Berane, Rožaje net, Portal Ulcinj, PV informer i Skala radio.

Pratili smo internet portale, jer se putem njih brže i jednostavnije šire vijesti. Osim toga, portali imaju veći doseg u poređenju sa tradicionalnim medijima, zbog rasta broja korisnika, naročito mladih. Osim portala, Građanska alijansa je pratila i njihove objave na Facebook društvenoj mreži. Kada su u pitanju objave portala na njihovim stranicama na Facebook mreži, tu smo veću pažnju posvetili komentarima koje su ostavljali čitaoci, i koji su izražavali lični stav i mišljenje čitalaca.

II SAŽETAK

Kada govorimo o promociji jednakosti i borbi protiv diskriminacije, moramo istaći koliko je važna uloga medija u ovim pitanjima. Rad medija se ne odnosi samo na izvještavanje o aktuelnim događajima, već može doprinijeti promociji multikulturalizma i jednakosti, kao i promociji kultura manjinskih naroda. Zbog odgovornosti i važnosti koju mediji posjeduju, njihovo izvještavanje mora biti slobodno, profesionalno i adekvatno. Takođe, mediji se moraju transparentno boriti protiv govora mržnje i netrpeljivosti.

U periodu od 01.08. do 31.08.2021. Građanska alijansa je pratila pet nacionalnih portala i to: RTCG, Vijesti, CDM, Portal Analitika, Fos Media kao i šest regionalnih portala: Portal Ulcinj, PV informer, Skala radio, Radio Berane, Rožaje Net i Portal Herceg Novi.

U posmatranom periodu analizirali smo 112 tekstova koji su u svom sadržaju ili u komentarima tretirali pitanja ranjivih grupa. Od praćenih portala, samo se na jednom našao tekst koji je sadržao elemente govora mržnje, ali je pohvalno to da nijedan praćeni portal nije objavljivao lažne vijesti koje se odnose na ranjive grupe u koje spadaju osobe sa invaliditetom, migranti, žene, Romi i drugi manjinski narodi, pripadnici LGBTQ zajednice i drugi.

Od ukupno 112 analiziranih tekstova, portali Vijesti i RTCG su objavili po 13 tekstova, portal CDM 34, Portal Analitika 28, Fos Media 11, portal PV informer sedam i Skala Radio šest. Portali Rožeje net, Portal Ulcinj, Portal Herceg Novi i Radio Berane, nisu imali nijednu objavu koja je svojim sadržajem, na direktan ili indirektan način, obuhvatala pripadnike ranjivih grupa. Na portalima koji nisu imali objave o ranjivim grupama, nije bilo ni komentara koji su na bilo koji način obuhvatali pripadnike ranjivih grupa ili koji su sadržali elemente govora mržnje.

Novi Zakon o medijima u članovima 26 i 36 propisuje da su urednici dužni da komentare koji sadrže govor mržnje ili komentare koji promovišu ili pozivaju na diskriminaciju, filtriraju i obrišu. U toku monitoringa, Građanska alijansa je uočila poštovanje gore navedenih članova zakona od strane urednika portala.

Monitoringom je registrovan samo jedan negativni komentar na praćenim portalima na tekstove koji su se odnosili na pripadnike ranjivih grupa, dok se više negativnih komentara čitalaca moglo uočiti na Facebook stranicama praćenih portala.

Građanska alijansa je monitoringom uočila da se broj objavljenih tekstova u prethodna tri mjeseca ne razlikuje mnogo. Naime, u mjesecu junu je bilo 113 tekstova koji su tretirali nekog od pripadnika ranjivih grupa, u mjesecu julu je bilo 117, a u mjesecu avgustu 112 tekstova. Pored toga što je broj objavljenih tekstova približno isti u poslednja tri mjeseca, pohvalna je činjenica da je svakako evidentan porast tekstova koji svojim sadržajem obuhvataju ranjive grupe, ako uzmemo u obzir da je ovih tekstova bilo svega 80 u mjesecu maju. Obradene tekstove smo, na osnovu daljeg monitoringa, podijelili na osnovu tretmana manjina u tri kategorije: direktni, indirektni i tekstovi koje ne tretiraju pitanje manjina. Direktnu grupu tekstova čine oni tekstovi čiji se sadržaj direktno odnosio na pripadnike ranjivih grupa.

U indirektnu grupu tekstova spadaju oni tekstovi koji ne tretiraju pitanje pripadnika ranjivih grupa, ali se odnose na njih. Treću grupu tekstova, odnosno tekstove koji ne tretiraju pitanje ranjivih grupa, čine tekstovi koje se ni na jedan način ne bave ranjivim grupama, ali komentari na tim tekstovima sadrže elemente koji obuhvataju nekog pripadnika iz kategorije ranjivih grupa.

Direktnih tekstova je bilo 96, dok je indirektnih bilo 16. Tekstova iz treće kategorije nije bilo. Građanska alijansa je osim tretmana pripadnika ranjivih grupa, pratila i ton teksta. Ton teksta je mogao biti pozitivno-informativan, afirmativan, neutralan, negativan, a imamo i grupu tekstova u koju smo svrstali u tekstove za koje je na osnovu sadržaja bilo teško odrediti ton.

Pozitivno-informativnih tekstova je bilo 36, neutralnih 61, afirmativnih četiri, negativnih jedan i u kategoriji koju je teško odrediti, našlo se 10 tekstova.

Slijedi detaljnija analiza navedenih podataka.

III REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Monitoringom medija za mjesec avgust, analizirano je 112 tekstova čiji se sadržaj direktno ili indirektno odnosio na pripadnike ranjivih grupa u koje spadaju: žene, migranti, Romi i drugi manjinski narodi, pripadnici LGBTQ zajednice, osobe sa invaliditetom (OSI) i drugi.

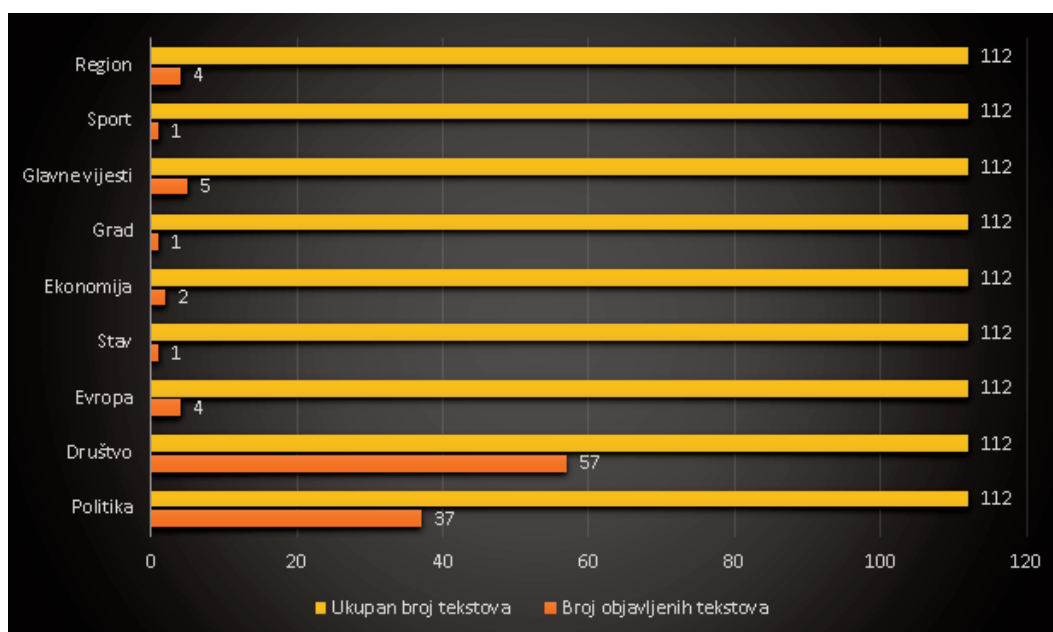
Ranije u tekstu smo naveli objašnjenje direktnih, indirektnih i tekstova iz treće grupe. Od ukupno 112 tekstova, 96 se direktno odnosilo na pripadnike ranjivih kategorija, a 16 je bilo indirektnih tekstova.

U tabeli koja slijedi možete vidjeti broj direktnih, indirektnih i tekstova koji ne tretiraju pripadnike ranjivih grupa po portalima.

	Direktni	Indirektni	Ne tretiraju
RTCG	13	0	0
Vijesti	8	5	0
CDM	30	4	0
Fos Media	9	2	0
Portal Analitika	26	2	0
PV Informer	5	1	0
Skala Radio	5	1	0
Radio Berane	0	0	0
Portal Herceg Novi	0	0	0
Rožaje Net	0	0	0
Portal Ulcinj	0	0	0

Građanska alijansa je pored monitoringa tekstova, pratila i rubrike u kojima su objavljivani tekstovi.

Grafikon 1 daje prikaz rubrika u kojima se nalaze tekstovi koju su na bilo koji način tretirali pripadnike ranjivih grupa.

Grafikon 1 – Broj objavljenih tekstova po rubrikama

Na Grafikonu 1 možete da vidite koliko je tekstova objavljeno u kojoj rubrici na portalima. Kao što grafikon prikazuje, najviše tekstova je i u ovom mjesecu objavljeno u rubrici Društvo, čak 57 tekstova. Po broju tekstova, rubrika Politika se našla na drugom mjestu sa 37 tekstova koji su na direktan ili indirektan način tretirali pripadnike ranjivih kategorija. U rubrici Glavne vijesti objavljeno je pet tekstova, dok su rubrike Evropa i Region imale po četiri objavljena teksta. U rubrici Ekonomija našla su se 2 teksta o ranjivim grupama, dok se u rubrikama Stav, Grad i Sport našao po jedan tekst.

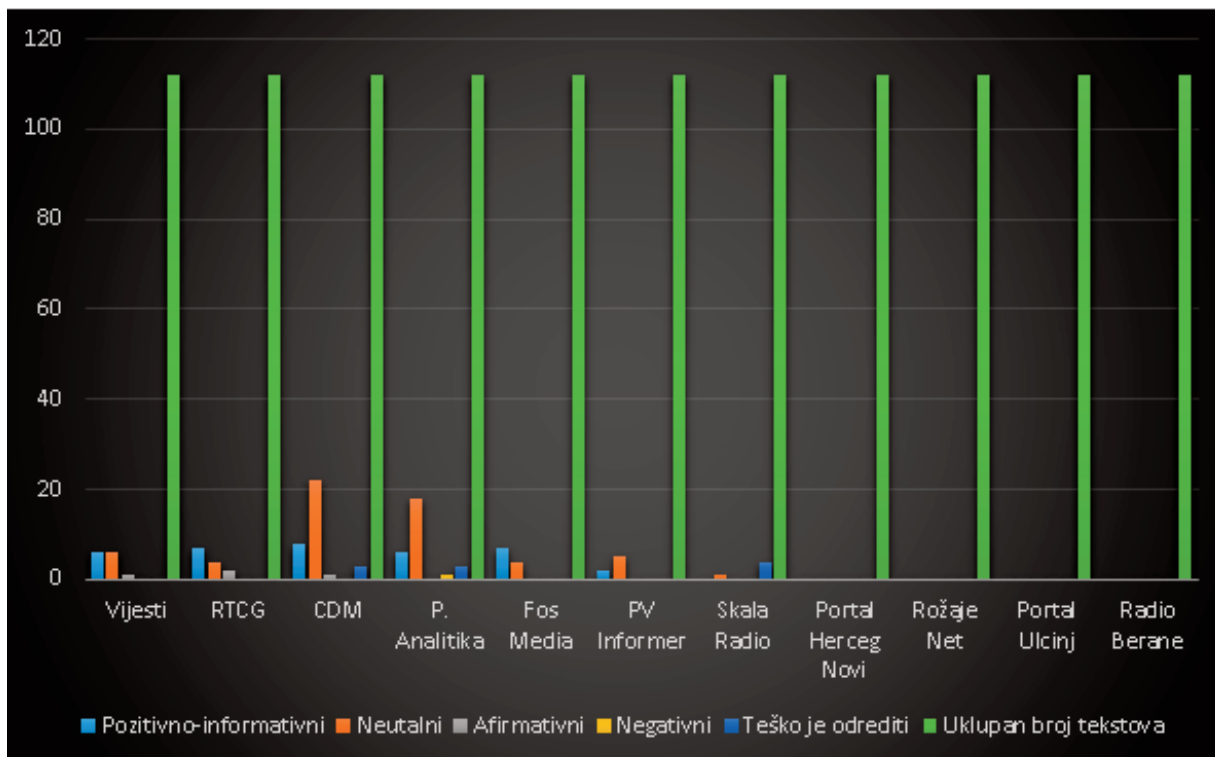
Daljim monitoringom, Građanska alijansa je utvrdila da je Skala Radio objavio pet tekstova u rubrici Glavne vijesti i jedan tekst u rubrici društvo. Portali RTCG i Vijesti su objavili po 13 tekstova u rubrici Društvo, PV informer je objavio 7 tekstova u rubrici Društvo i Fos Media 11 tekstova u rubrici Društvo. Portal Analitika je imao 5 tekstova u rubrici Društvo, 19 u rubrici Politika, tri teksta u rubrici Region i po jedan tekst u rubrikama Stav i Sport. Na portalu CDM je 18 tekstova objavljeno u rubrici Politika, osam u rubrici Društvo, četiri teksta u rubrici Evriopa , dva u rubrici Ekonomija i po jedan tekst u rubrikama Grad i Region.

U tabeli koja slijedi možete vidjeti koliko je koji portal objavio tekstova o ranjivim grupama.

	RTCG	Vijesti	CDM	Fos Media	Portal Analitika	PV Informer	Skala Radio
Migranti	2	1	0	1	1	1	0
LGBTQ	3	2	3	3	2	0	0
Romi	0	0	1	0	0	0	0
Žene	1	1	0	2	0	0	0
Jevreji	0	0	0	0	0	0	0
Osobe sa invaliditetom (OSI)	0	1	0	0	1	0	0
Muslimani	1	0	1	0	1	0	1
Bošnjaci	1	0	3	0	5	0	1
Albanci	1	0	3	0	3	0	1
Srbi	2	4	9	1	9	3	2
Crnogorci	1	2	5	2	4	0	1
Hrvati	1	2	8	1	2	0	0

Građanska alijansa je i pratila ton tekstova koji su odnosili na pripadnike ranjivih grupa. Ton teksta smo podjelili na pozitivno-informativni, afirmativni, neutralni, negativni i u kategoriju „teško je odrediti“ u koju su svrstavani tekstovi čiji se ton nije mogao precizno odrediti.

Na **Grafikonu 2** se može vidjeti ton tekstova po medijima koje smo pratili.

Grafikon 2. Ton tekstova po portalima

Grafikon 2 daje prikaz tona tekstova i koliko je koji portal objavio pozitivno-informativnih, neutralnih, afirmativnih, negativnih i tekstova koji spadaju u kategoriju „teško je odrediti“.

Portal Vijesti je imao po šest pozitivno-informativnih i neutralnih tekstova, kao i jedan afirmativni. Portal RTCG je objavio sedam pozitivno-informativnih, četiri neutralna i dva afirmativna teksta. Na portalu CDM je objavljeno osam pozitivno-informativnih tekstova, 22 neutralna, tri teksta koja smo svrstali u kategoriju „teško je odrediti“ i jedan afirmativni tekst. Portal Analitika je u ovom mjesecu imao 18 neutralnih tekstova, šest pozitivno-informativnih, tri teksta koja smo svrstali u kategoriju „teško je odrediti“ i jedan negativni tekst. Portal Fos Media je objavio sedam pozitivno-informativnih tekstova kao i četiri neutralna. Na portalu PV Informer je bilo pet neutralnih i dva pozitivno-informativna teksta, i portal Skala Radio je objavio jedan neutralni tekst i četiri teksta koja smo svrstali u kategoriju „teško je odrediti“. Portali Herceg Novi, Rožaje net, Radio Berane i portal Ulcinj nisu imali tekstove koji su tretirali pripadnike ranjivih grupa, niti je na tim portalima bilo komentara koji su bili upućeni nekom od pripadnika ranjivih grupa.

Komentari

Kada su u pitanju komentari na portalima, monitoringom je utvrđeno da mediji poštuju zakon i ne objavljuju, odnosno uklanjaju, komentare koji su negativni ili sadrže elemente govora mržnje, pa samim tim mogu doprinjeti širenju govora mržnje. U periodu od 01.08.-31.08.2021. Građanska alijansa je zabilježila jedan komentar koji u sebi sadrži elemente govora mržnje. Komentar je objavljen ispod teksta „Srbi da budu većina, nakon popisa bošnjačku i albansku dijasporu izbrisati iz biračkog spiska“, na portalu CDM.¹ Sporni komentar je upućen Srbima. U nastavku pročitajte komentar:

„CRNOGORAC

Jos vi izgleda nijeste naucili lekciju. Glupi srbin uvijek u jedno te isto drvo se spuca umjesto da promjeni pravac. Znaci vidi se sta je vasa “ugrozenost” znacila sve ovo vrijeme!! Jedino jos sa Crnom Gorom zarstili nijeste!! A i bolje po vas da do toga ne dodje. Bice jopet kuknjave i traktorijade izgleda.“

Portal CDM je poslat dopis sa molbom da se komentar ukloni u zakonski predviđenom roku za to.

Kada su pitanju komentari na stranicama portala koje smo pratili, odnosno na Facebook društvenoj mreži, monitoringom smo utvrdili veći broj komentara koji izražavaju lični stav čitalaca i pri tom sadrže elemente govora mržnje.

Jedan od primjera komentara na Facebooku, možete vidjeti i na slikama koje slijede, gdje možete pročitati jedan niz neprimjernih komentara koji se odnose na pripadnike ranjivih kategorija – žene.²

---

¹ <https://m.cdm.me/politika/srbi-da-budu-vecina-nakon-popisa-bosnjacku-i-albansku-dijasporu-izbrisati-iz-birackog-spiska/>

² <https://www.facebook.com/349004931856930/posts/4400348760055840/?sfnsn=mo>

Građanska alijansa je svjesna činjenice da je teško iskontrolisati veliki broj komentara na Facebook stranicama praćenih portala, i zato svaki negativni komentar koji uoči prijavi i pošalje dopis uredniku portala da se ti komentari uklone sa objava. To je učinjeno i za sliku iznad.

Zabrinjavajuća je činjenica da se na društvenoj mreži Facebook, na stranicama praćenih, ali i drugih portala, mogu sve češće vidjeti uvredljivi i negativni komentari, kao i komentari koji u sebi sadrže ili elemente širenja govora mržnje ili govor mržnje.

IV ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Građanska alijansa je u izvještajnom periodu za mjesec avgust registrovala i analizirala 112 tekstova, koji su na direktan ilik indirektan način tretirali nekog od pripadnika ranjivih grupa u koje spadaju: osobe sa invaliditetom, žene, migranti, pripadnici LGBTQ zajednice, Romi i drugi manjinski narodi.

Monitoringom je utvrđeno da je nastavljena dobra praksa i da praćeni portali ne objavljuju lažne vijesti koje tretiraju pripadnike ranjivih grupa, ali takođe, monitoringom je utvrđeno da se i dalje ne daje dovoljno medijskog prostora pripadnicima ranjivih grupa, pa tako i dalje od velikog broja tekstova koji se svaki mjesec objavljuju na portalima, mi imamo samo 112 koji se na direktan ili indirektan način odnose na nekog od pripadnika ranjivih grupa. U posljednja tri mjeseca broj tekstova koji tretiraju pripadnike ranjivih grupa varira od 112 do 117, što je i dalje veoma mali broj, posebno ako se uzme u obzir veoma važna uloga medija u promovisanju jednakosti i sprječavanju diskriminacije.

Stoga, pozivamo medije da u svom radu objavljuju više tekstova koji će se na direktan način odnositi na: Rome i druge manjinske narode, žene, migrante, osobe sa invaliditeom i pripadnike LGBTQ populacije, kako bi doprinjeli smanjenju nejednakosti i diskriminacije.

Građanska alijansa je monitoringom utvrdila i prisustvo govora mržnje u komentarima na stranicama praćenih portala. Za sve sporne komentare poslat je dopis urednicima kako bi ih u roku koji je zakonom predviđen za to, uklonili i spriječili dalje širenje govora mržnje.

U avgustu smo primijetili i pad broja tekstova pozitivno-informativnog tona u odnosu na mjesec jul kada je bilo 45 pozitivno-informativnih tekstova (u avgustu je objavljeno samo 36). Pozitivno-informativni tekstovi mogu mnogo doprinjeti pri uklanjanju predrasuda, posebno kada se radi o pripadnicima ranjivih kategorija, tako da Građanska alijansa poziva medije da objavljuju više pozitivno-informativnih tekstova koji na direktan način tretiraju pripadnike ranjivih grupa.

Uloga medija je velika i veoma važna u društvu, tako da bi veći broj objavljenih tekstova o pripadnicima ranjivih grupa doprinio smanjivanju etničke distance, diskriminacije kao i unapređenju položaja pripadnika ranjivih grupa.